

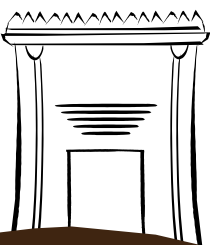
טיפ טיפה מקדש

דוד המלך

- **"בימי שלמה.. כשבא להכניס ארון לבית קדשי הקדשים ודבקו שערים זו בזו, אמר כ"ד רננות ולא נענה. עד שאמר: "אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך" (רש"י תהילים כ"ד ז')** שבע שנים בנה שלמה המלך את המקדש. כשנשלמה בנייתו, התכנסו כל ישראל לחנוכת בית ה', שם התפלל שלמה לה' ובקש שישרה שכינתו במקדש, וישמע לכל התפילות שיתפללו אליו במקום הזה. אולם כאשר רצה שלמה להכניס את ארון הברית אל תוך קודש הקודשים, לא נפתחו השערים לפניו. שלמה המשיך להתפלל, אך לא נענה. רק כאשר הזכיר שלמה את דוד אביו וביקש שבזכותו יפתחו השערים, אז נענה. אך מה היתה זכותו של דוד המלך, שרק בעבורו ירדה שכינה למקדש? על קשר זה שבין דוד המלך למקדש, נלמד בעז"ה בנושא הקרוב.
- **"הני חמש עשרה שיר המעלות, כנגד מי אמרן דוד?" (תרגום סוכה נד.)** כאשר דוד המלך החל בחפירת יסודות המקדש הוא הרים 'חרס' כלשהו שגרם למי התהום לעלות ולהציף את העולם. דוד המלך, בעצת אחיתופל, כתב את 'שם המפורש' על החרס ובכך ניצל המצב. אך המים ירדו יותר מדי. לכן העלה אותם דוד המלך חזרה באמירת חמש עשרה פרקי 'שיר המעלות'. הסיפור מעורר תמיהה- אחיתופל נפטר שלוש שנים קודם קניית הר הבית מארוונה היבوسی, אם כן כיצד נתן עצה זו לדוד בזמן שהכין את יסודות המקדש? זאת נגלה מחר.
- **"וילך הוא ושמואל, וישבו בניות ברמה". וכי מה ענין "ניות" אצל רמה? אלא שהיו יושבין ברמה ועוסקין בניו של עולם." (זבחים נד.)** בהמשך הגמרא מובא הדיון ההלכתי שעל בסיסו למדו דוד המלך ושמואל הנביא היכן בדיוק מקום המקדש. מצד אחד הוא מקום המצוי בין 'שני כתפיים', כלומר הוא אינו ההר הגבוה ביותר (כיום בין רכס הר הזיתים ולרכס הר ציון). בנוסף במקום הממשק בין נחלת שבט יהודה ושבט בנימין. אם כן מתבררת התשובה לשאלה של אתמול. אחיתופל יכול היה ליעץ לדוד המלך לפני קניית הר הבית כיוון שדוד המלך ידע את מיקומו מאז שישב עם שמואל בניות ברמה. ברגע שידע דוד המלך היכן המקום, הוא כבר ייסד שם את היסודות. גם אם המקום עדיין לא בבעלותו.
- **"ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' אותם אנשים מי היו נושאי ארונו של יוסף היו... (סוכה כ"ה, א')** פסח ראשון הוא חג השייך לכלל, ומבטא את שלמות הכלל. לכן אסור לשבור עצם בקרבן הפסח שלא לפגוע בשלמותו, צולים אותו בשלמות "ראשו על כרעיו ועל קרבו", אוכלים אותו יחד בחבורות וכדו'. אולם בפסח שני, הלכות אלו לא תקפות. זהו החג של היחידים. הגמרא מתארת, שהאנשים ה'טמאים לנפש אדם' שבקשו הזדמנות שנייה לעשות פסח, היו 'נושאי ארונו של יוסף'. בזכותם ובזכות יוסף נתחדשה מצוות פסח שני. כי רק יוסף הצדיק מסוגל לרדת אל תוך טומאת המצרים, ולטהרם. מדרגתו של יוסף היא לקשר את כל הבודדים, הנידחים והטמאים מפסח ראשון, ולאפשר להם להתחבר חזרה לעם ישראל באמצעות פסח שני.

טיפ טיפה מקדש דוד המלך

- **"וַיִּקַּח דָּוִד אֶת רֹאשׁ הַפְּלִשְׁתִּי וַיְבִאֵהוּ יְרוּשָׁלַם וְאֶת כְּלָיו שָׁם בְּאֵהָלוֹ (שמואל א', י"ז)** לאחר שדוד המית את גליית בחרב וכרת את ראשו, הוא הביא את ראשו לירושלים. באותה עת דוד הנער עדיין גר עם משפחתו בבית לחם וירושלים היתה בידי היבוסים. אם כן מדוע וכיצד הביא דוד את ראש גליית לירושלים? המפרשים מביאים כמה הסברים. או שהביא 'עד סמוך לירושלים', או שהכוונה לנוב עיר הכהנים, ויש אומרים שחלק מן העיר היתה בידי עם ישראל ורק המצודה היתה בידי היבוסים. אך מעבר לכך אנו רואים שדוד, עוד בטרם היותו מלך, כבר סימן את היעד - ירושלים! 'כי שמה ישבו כסאות למשפט- כסאות לבית דוד'. גם אם ירושלים עדיין אינה בידו הוא כבר מתחיל לחפור את היסודות ומקעקע את אחיזתם של המחזיקים הזמניים במקום.
- **"מגלת בית המקדש מסרה הקב"ה בעמידה, הא דכתיב ואתה פה עמוד עמדי, משה מסרה ליהושע בעמידה... עמד יהושע ומסרה לזקנים בעמידה שנאמר ויאסוף יהושע את כל זקני ישראל ויתיצבו לפני האלהים, עמדו זקנים ומסרוה לנביאים בעמידה, עמדו נביאים ומסרוה לדוד בעמידה, ולית לן קראי, עמד דוד ומסרה לשלמה בנו בעמידה.. מלמד שניתנה במסורת, עלי השכיל מלמד שניתנה ברוח הקדש" (ילקוט שמעוני) מגילת המקדש, בה מבואר מבנה הבית ומיקומו, נמסרה למשה במעמד הר סיני והועברה מדור לדור. כשדוד ברח מפני שאול המלך הוא פגש את שמואל בניו ברמה ושם למדו את המגילה וזיהו את מקום המקדש.**
- **"וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ וְאֲנָשָׁיו יְרוּשָׁלַם אֶל הַיְבֻסִי יוֹשֵׁב הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר לְדָוִד לֵאמֹר לֹא תָבֹא הַנָּה כִּי אִם הִסְיָרְךָ הַעֲוָרִים וְהַפְּסָחִים לֵאמֹר לֹא יָבֹא דָוִד הַנָּה" (שמואל ב, ה)** כיצד יתכן שירושלים אינה נכבשת עד מלכות דוד? על כך משיב הרד"ק שכאשר אברהם אבינו קנה את חברון הוא נשבע לאבימלך שלא יכבוש את יבוס "לי ולניני ולנכדי" (בראשית כ"א). שבועה זו היתה כתובה על "העוורים והפסחים" אותם צלמים שאבימלך העמיד בירושלים. לכן כאשר עמ"י עסק בכיבוש הארץ לא יכול היה לכבוש את ירושלים, ורק בימי דוד המלך, כאשר מת נכדו של אבימלך, התאפשר הכיבוש.
- **"לך ואמרת אל עבדי אל דוד כה אמר ה' האתה תבנה לי בית לשבת? (שמואל ב, ז)** מדוע אחרי המאמצים הכבירים, מסירות נפשו, וכספו של דוד - לא הוא זכה לבנות את בית המקדש? סיבה אחת היא שדוד הקדים את כבודו לכבוד ה'. בנה לעצמו בית מפואר ורק אח"כ רצה לבנות בית לה'. שלמה לעומת זאת, הקדים את כבוד ה' לכבודו: "...אתה הקדמת כבודך לכבודי, שמשראית עצמך יושב בבית ארזים- תבעת בנין בית המקדש, אבל שלמה בנך מקדים כבודי לכבודו שנאמר: "ובשנה האחת עשרה וגו' כלה הבית..." (מלכים א' ו' ל"ח) ואחר כך: "ואת ביתו בנה שלמה" (שם ז' א'). בימים הקרובים נראה עוד כיוונים שונים לשאלה זו.

טיפ טיפה מקדש

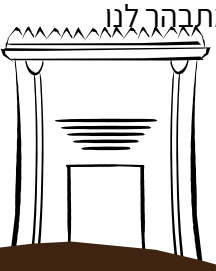
דוד המלך

- **"אמר לו דוד: 'ולמה איני בונה אותו?' אמר לו הקב"ה: 'שאם אתה בונה אותו, הוי קיים ואינו חרב' (פסיקתא רבתי פרשה ב)** סיבה נוספת לכך שדוד המלך לא זכה לבנות את בית המקדש היא שאם יבנה אותו, הוא לא יחרב לעולם. סיבה זו תמוהה ועל כך משיב הקב"ה: גלוי וצפוי לפני שעתידים לחטוא, ואני מפיג חמתי בו ומחריבו וישראל ניצולין" שכן כתב: "באהל בת ציון שפך כאש חמתו" (איכה ב' ד') חורבן המקדש כיפר על עוונות ישראל, ואילו לא היה יכול להיחרב- ה' היה צריך לכלות את עם ישראל עצמו על מנת לכפר על עוונותיו. המדרש מסתיים בנחם הקב"ה את דוד "חייך, הואיל וחשבת לבנותו, אף על פי ששלמה בנך בונה אותו- **לשמך אני כותבו מזמור שיר חנוכת הבית לדוד**".
- **דם לרב שפכת ומלחמות גדלות עשית לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת ארצה לפני" (דברי הימים א כ"ב)** הקב"ה אוסר על דוד לבנות את בית המקדש בגלל הדמים הרבים ששפך. אך כיצד זה ייתכן, הרי דוד נלחם בשם ה' ולרצונו? הסיבה לכך היא שמעשיו של דוד רצויים, אך שייכים לשלב מסוים בתהליך האלוקי- שלב הנצח. בשלב זה ישראל מבססים עוז לאומי, ע"י שנלחמים ומנצחים את אויביהם. אך בית המקדש כבר שייך לשלב ההוד. כאשר רואים כל העמים את הודם ותפארתם של ישראל, ובאים מרצונם להדבק באלוקי ישראל. מעלת ההוד כבר שייכת לשלמה, עליו נאמר: "וַיְגַדֵּל ה' אֶת שְׁלֹמֹה... וַיִּתֵּן עָלָיו הוֹד מְלָכֹת... כִּי שְׁלֹמֹה יִהְיֶה שְׁמוֹ וְשְׁלוֹם וְשִׁקְטָאֲתָן עַל יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו".
- **"הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל" (דברי הימים א כ"ח)** כשדוד מוסר את "מגילת המקדש" לשלמה בנו, הוא מעיד עליה כי "הכל בכתב מיד ה'", המגילה מבטאת בדיוק את רצון ה' לגבי מבנה המקדש. אם כן, לכאורה, וודאי שלא ניתן לעשות שום שינוי בתוכנית הבנייה. אך בגמרא במסכת סוכה מובא מקרה שהיה צורך והוסיפו מרפסת לעזרת הנשים במקדש. כיצד זה ייתכן? אם "הכל בכתב מיד ה'" איך יכלו להוסיף דבר למבנה המקדש? לשם כך נזכר החלק השני בדבריו של דוד לשלמה: "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל" מצד אחד- הכל ע"פ ה'. מצד שני- בידי דוד ובידי החכמים לעשות ולקבוע על פי הלימוד המושכל.
- **"ויתן דויד לארנן במקום שקלי זָהב משקל שש מאות" (ספר דברי הימים א פרק כא) "ויתן דוד את הגרן ואת הבקר בכסף שקלים חמשים" (ספר שמואל ב פרק כד)** בטרם נבנה המקדש, היה הר המוריה בחזקתו של ארוונה היבוסאי, שהיה לו גורן במקום. דוד המלך קונה את גורן ארוונה על מנת להקים במקום מזבח. אך ישנה סתירה בפסוקים: בספר שמואל כתוב כי דוד קנה את הגורן בחמישים שקלים, ואילו בספר דברי הימים מוזכר כי הגורן נקנה בשש מאות שקלים? אלא, שדוד "גבה חמשים שקלים כסף מכל שבט ושבט, הרי שש מאות" (רש"י שמואל ב, כ"ד) כך נקנה מקום המקדש על ידי כל ישראל. "ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו, ששם עלו שבטים..."

טיפ טיפה מקדש

דוד המלך

- "וַיִּקַּח דָּוִד אֶת שְׁלֹטֵי הַזֶּהָב... וַיְבִיאֵם יְרוּשָׁלַם" רד"ק-לומר שנתנם באוצר בית ה' להקדש: (שמואל ב, ח) חלק ממאמציו של דוד המלך למען בניית המקדש היה איסוף כסף וזהב לצרכי הבניה. אולם בספר מלכים א (ז) מתואר: "וַתִּשְׁלַם כָּל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית ה' וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת קִדְשֵׁי דָוִד אָבִיו אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הַזֶּהָב וְאֶת הַכֵּלִים נָתַן בְּאֶצְרוֹת בֵּית ה' " כלומר שלמה המלך לא השתמש בכסף ובזהב שאביו אסף אלא גנזם. מדוע? יש דורשים לשבח-שלא יאמרו אומות העולם שהמקדש נבנה משלל מלחמה ולכן סופו שחרב. יש דורשים לגנאי-כדי שלא יהיה קטרוג על דוד שבימיו היו שלוש שנות רעב ולא השתמש בכסף. (רש"י שם)**
- "וַיִּגְעַתִּי בְּאַנְחָתִי אֲשַׁחֶה בְּכָל לַיְלָה מִטְתִּי... (תהילים ו') "וַיִּקַּם דָּוִד הַמֶּלֶךְ עַל רַגְלָיו וַיֹּאמֶר שְׁמַעֲנֵנִי אֲחִי וְעַמִּי אֲנִי עִם לִבִּי לְבָנוֹת בֵּית מְנוּחָה לְאַרְוֶן בְּרִית ה' וְלִהְדָם רַגְלֵי אֱלֹהֵינוּ... (דברי הימים א', כ"ח) ע"פ המדרש, כשמסר דוד המלך את מגילת המקדש, מסרה בעמידה, מה שמלמד על חשיבותה. אך ניתן גם ללמוד מכך עד כמה מטרת חייו של דוד היתה בניין המקדש. כיצד? דורש המדרש את המילים בתהילים "וַיִּגְעַתִּי בְּאַנְחָתִי"- ו"ג עתי (מלשון עת, שנה). 13 שנה היה דוד חולה ולא קם ממיטתו מחמת הצער הגדול על חטאו. עד שהתפלל דוד לה' שיקימו דוד לה' שיקימו דוד לה' שיוכל להשלים את תפקידו ולמסור את מגילת המקדש. "חַנְּנִי וְהַקִּימֵנִי וְאַשְׁלֵמָה לָהֶם". ומה קרה אז? אומר הפסוק בדברי הימים "וַיִּקַּם דָּוִד הַמֶּלֶךְ עַל רַגְלָיו". וכי יש אדם שקם ולא על רגליו? אלא שמילים אלו מדגישות שאחרי 13 שנה במיטה, דוד המלך קם ועומד רק בזכות ובשביל בניין המקדש!**
- "עַל נְהוֹת בְּבַל שֵׁם יִשְׁבְּנו גַם בְּכִינוּ בְּזַכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן" "זְכֹר ה' לְבְנֵי אָדָם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַם... (תהילים קל"ז) את ספר תהלים כתב, כידוע, דוד המלך. אך אם כן, כיצד ייתכן שנמצאים בו פרקים העוסקים בחורבן בית המקדש, שארע שנים רבות אחרי ימי דוד? תשובה אפשרית אחת היא כי: "דוד כתב ספר תהלים על ידי עשרה זקנים". (בבא בתרא י"ד) דוד הוא הכותב העיקרי של תהלים, אך לא היחיד. תשובה נוספת היא, כי אכן דוד כתב את הדברים, אך הוא ראה את הכל ברוח הקודש. "מלמד שהראהו הקב"ה לדוד חורבן בית ראשון וחורבן בית שני. חורבן בית ראשון- שנאמר "על נהרות בבל שם ישבנו..." בית שני- דכתיב זכור ה' לבני אדם את יום ירושלים האומרים ערו עד היסוד בה". (גיטין נ"ז) שנזכה למשיח בן דוד ולבניין המקדש בקרוב!**
- "וַיִּלֶךְ דָּוִד וַיַּעַל אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים מִבֵּית עֵבֶד אָדָם עִיר דָּוִד בְּשִׁמְחָה". (שמואל ב, ו') אחרי שנים בהם נדד ארון ברית ה' במקומות שונים, מחליט דוד להעלותו לירושלים, כחלק ממאמציו לקדם את בניין המקדש והשראת השכינה. את פסוקי "הודו" שאנו אומרים בתפילת שחרית, אמר דוד בזמן העלאת הארון, מתוך שמחתו הגדולה על הגעת ארון ה' למקומו הראוי. נראה שלאור הדברים הללו מוארים הפסוקים המוכרים באור חדש: "יִשְׁמַח לֵב מִבְּקִשֵׁי ה'... נוֹרָא אֱלֹהִים מִמְּקַדְּשֵׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל. הוא נותן עז ותעצמות לעם... רוממו ה' אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לְהֵדָם רַגְלָיו. וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לְהֵרָק קִדְשׁוֹ. כִּי קְדוֹשׁ ה' אֱלֹהֵינוּ... עכשיו מתברר לנו באיזו שמחה עצומה היה שרוי דוד המלך. יהי רצון שנזכה בקרוב להכניס את ארון הברית למקדש ה' בשמחה!**

טיפ טיפה מקדש דוד המלך

- **"וַיִּבְחַר אֶת שֶׁבֶט יְהוּדָה אֶת הַר צִיּוֹן אֲשֶׁר אָהֵב" (תהילים ע"ח)** לאורך כל חייו של דוד המלך, הוא לא עומד מן הצד, אלא מסמן מטרה ופועל באופן אקטיבי כדי להשיג אותה. נראה- שתכונה זו קשורה קשר הדוק לשבטו, שבט יהודה. הדבר מתחיל ביהודה עצמו. כאשר יעקב אבינו סרב לשלוח את בנימין עם אחיו למצרים, התחייב יהודה לערוב לבנימין ולשמור עליו. אחריו, כאשר עמדו כל ישראל ליד ים סוף ולא ידעו מה יעשו, קפץ נחשון בן עמינדב משבט יהודה, ובזכותו זכו כולם לקריעת הים. גם בונה המשכן, היה בצלאל בן אורי למטה יהודה, וגם ראש העולים לציון ובוני המקדש השני, היה זרובבל בן שאלתיאל. בזכות דרישת המקדש האקטיבית הזו, זכו בני יהודה, שחוץ מחלקו של בנימין, ייבנה המקדש גם בחלקם.
- **"עֵינֶיךָ בְּשֹׁדָה אֲשֶׁר יִקְצְרוּ... " (רות, ב')** בפעם שעברה ראינו כיצד מתחברת דרישת המקדש של דוד לתכונת שבטו, שבט יהודה. היום, לקראת חג השבועות, נראה כיצד היא נקשרת גם לרות המואביה, סבתו של דוד המלך. כאשר רות מגיעה לשדהו של בועז, הוא מזמין אותה ללקט בשדהו, ומסביר לה "עֵינֶיךָ בְּשֹׁדָה אֲשֶׁר יִקְצְרוּ וְהִלַּכְתְּ אַחֲרֵיהֶן..." חז"ל דורשים את הפסוק כסיבה לכך שבועז בחר את רות. ניתן לראות זאת כרמז על תכונותיה הטובות- שמסתכלת בעין טובה, ועושה וה' מצליח בידה, וכדו'. אולם ישנו גם כיוון נוסף- "עֵינֶיךָ בְּשֹׁדָה"- מהו שדה? זהו ציון וירושלים שכתוב "צִיּוֹן שְׂדֵה תַחְרַשׁ", וכתוב: "כריח שדה אשר ברכו ה'". בועז אומר לרות כי המלכים שיצאו ממנה ישלטו בשדה- במקדש. ובאמת מרות יצא דוד המלך, עליו נאמר "יפה עיניים", והוא כאמור, היה גדול דורשי המקדש.
- **"עַל נְהָרוֹת בְּבַל שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם בְּכִינּוֹ בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן" "זְכֹר ה' לְבְנֵי אֲדָוִם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַם... " (תהלים קל"ז)** ערו ערו עד היסוד בה'. (גיטין נ"ז) שנזכה למשיח בן דוד ולבניין המקדש בקרוב!

